

Rezultat projektu Erasmus+

Europe - its diversity is its STRENGTH!

nr 2020-1-PL01-KA101-078897

zrealizowanego

przez Zespół Szkół Elektronicznych i Informatycznych

w Sosnowcu w roku 2022

Uwagi wstępne:

Niniejszy dokument w znaczącej części oparty jest na „Przewodniku dla nauczycieli” przygotowanym przez biuro UNHCR (Wysokiego Komisarza NZ ds. Uchodźców). Dokument zawiera wskazówki i pomoce dla nauczycieli dotyczące nauczania o uchodźcach jak i uczenia w oddziałach z uchodźcami.

Zawarte informacje opierają się na potwierdzonych danych pochodzących z UNHCR. Dokument zawiera także odnośniki do innych zaufanych źródeł takich jak Materiały Centrum Rozwoju Dziecka przy Uniwersytecie Harwarda. Jego celem jest umożliwienie łatwiejszego propagowania informacji o nauczaniu oddziałów z uchodźcami dzięki dostępności materiałów w rodzimym języku oraz ułatwieniu pracy nauczycielom o słabszych zdolnościach językowych.

Wszelkie wykorzystane grafiki pochodzą z oryginalnych źródeł UNHCR i stanowią ich własność. Oryginalny dokument można pobrać pod adresem:

<https://www.unhcr.org/publications/brochures/618bc1d64/unhcr-teaching-refugees-2021-guide-teachers.html>

PRZEWODNIK DLA NAUCZYCIELI

Zalecane podejścia do nauczania o przymusowych wysiedleniach w szkołach podstawowych i średnich oraz wykorzystanie materiałów dydaktycznych UNHCR (the UN Refugee Agency, agencja ds. uchodźców) o uchodźcach.

Oficjalna strona UNHCR „Nauczanie o Uchodźcach”:
<https://www.unhcr.org/teaching-about-refugees.html>

WROWADZENIE

Ta broszura zapewni pomysły i podjęcie pedagogiczne, jak uczyć o przymusowym przemieszczeniu ludności oraz jak używać materiałów dydaktycznych w swoim specyficznym kontekście nauczania.

W materiałach znaleźć można powody, dla których można uczyć o uchodźcach w swojej klasie i budować wiedzę uczniów na ten temat. W broszurze zawarte są również informacje o niektórych wyzwaniach, z którymi można się mierzyć podczas uczenia dzieci uchodźców w swojej klasie, zwłaszcza gdy są jeszcze w fazie, w której przystosowują się do nowego środowiska po przesiedleniu.

Uchodźcy przyjmowani są do klas, w których zarówno nauczyciele jak i uczniowie wiedzą, *skąd obcokrajowcy pochodzą oraz dlaczego zostali wysiedleni i jak przybyli do nowej społeczności*, co stanowi znacznie bardziej konstruktywne i kompetentne środowisko uczenia się niż sytuacja, kiedy uchodźcy goszczą w społecznościach, które ich odrzucają. Nauczyciele i uczniowie witający uchodźców w swojej klasie korzystają na *lepszym zrozumieniu jednych z najbardziej palących wyzwań na świecie*, w tym wojny i przymusowego wysiedlenia.

Edukacja jest prawem człowieka i podstawowym prawem uchodźców w krajach przyjmujących. To także podstawa, dzięki której wiele dzieci uchodźców i ich rodzin może odbudować swoje życie i rozwijać się.

Mamy nadzieję, że to podwójne pedagogiczne podejście do nauczania *o uchodźcach* i nauczanie *z uchodźcami* przyniesie korzyści zarówno dla przesiedlonych uczniów oraz nauczycieli i uczniów, którzy ich przyjmują.

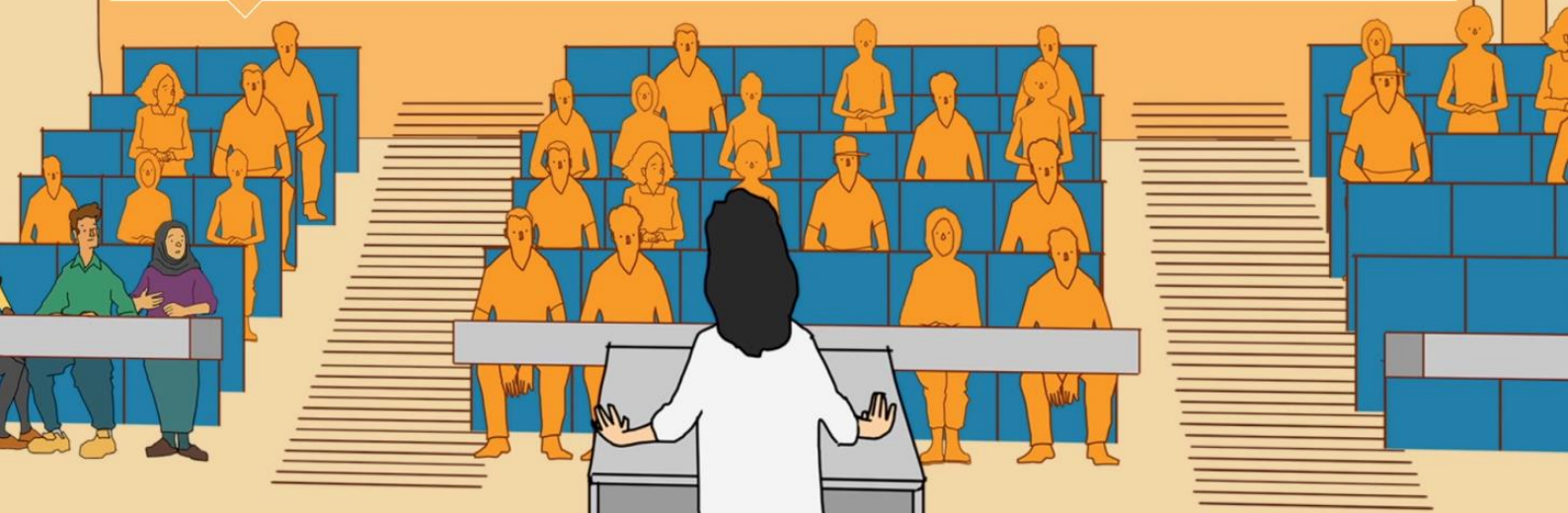
Kim jesteśmy?

UNHCT to globalna organizacja zajmująca się ochroną życia, ochroną praw i budowaniem lepszej przyszłości ludzi zmuszonych do opuszczenia swoich domów z powodu konfliktu i prześladowań.

Prowadzimy międzynarodowe działania mające na celu ochronę uchodźców, społeczności przymusowo przesiedlonych i bezpaństwowców.

Świadczymy pomoc ratującą życie, pomagamy chronić podstawowe prawa człowieka oraz opracowujemy rozwiązania, które zapewnią ludziom bezpieczne miejsce zwane domem, w którym mogą zbudować lepszą przyszłość. Pracujemy również, aby zapewnić bezpaństwowcom przyznanie obywatelstwa.

Działamy w ponad 130 krajach, korzystając z naszych doświadczeń, chronimy i dbamy o miliony.

Podjęcie pedagogiczne #1

DLACZEGO UCZYĆ O UCHODźCACH?

Liczba osób zmuszonych do ucieczki z domu z powodu wojny, przemocy lub prześladowań jest obecnie na najwyższym poziomie od końca II wojny światowej. Niektóre kraje są od lat a nawet o dekadę dotknięte wojną, konfliktem i przemocą. Wybuchły nowe konflikty, zmuszając coraz więcej ludzi do ucieczki. Świat stoi w obliczu bezprecedensowego kryzysu wymuszonego przemieszczeniami ludności.

W rezultacie internet i media społecznościowe tętnią życiem od informacji i opinii, a uchodźcy i migranci regularnie tworzą nagłówki w wiadomościach. Niestety istnieje dużo niedokładnych, przestarzałych i opartych na nieprawdziwych faktach informacji. Nadawanie sensu przymusowemu przemieszczeniu i złożoność problemu staje się coraz bardziej wymagające dla uczniów, nauczycieli i rodziców. W najgorszym przypadku, nieprawdziwe informacje będą karmić uprzedzenia i utwierdzać mylne przekonania.

Nauczyciele i szkoły odgrywają kluczową rolę w zaopatrzeniu dzieci i młodzieży w wiedzę, pozwalającą nadać sens temu tematowi.

Mogą oni nauczyć młodych ludzi rozdzielenia Faktów z fikcji i opinii. Szkolne środowisko może przyczynić się do lepszego i Wzajemnego zrozumienia między przemieszczonymi uczniami a ich gościnnymi społecznościami, które mogą przyczynić się do integracji środowiska sprzyjającego uczeniu się w różnorodności.

Podjęcie pedagogiczne #2

DLACZEGO UCZYĆ Z UCHODźCAMI?

Często dzieci będące uchodźcami i ubiegające się o status uchodźcy stawiają czoła wielu wyzwaniom, gdy zaczną chodzić do szkoły w innym kraju. Aby nauczyć się nowego języka, muszą się przystosować do innej kultury, do innego systemu szkolnego i nowego życia. Często muszą nadrobić edukacyjne zaległości powstałe w wyniku przesiedlenia. Te wyzwania często przychodzą poza innymi problemami, takimi jak potencjalny stres i urazy wynikające z ich podróży oraz problemy związane z bezpieczeństwem, wyzwaniami społecznymi i finansowymi w ich domu i życiu rodzinnym.

Dla większości uchodźców, ubiegających się o azyl, bezpieczeństwa dzieci chodzących do szkoły jedną z najważniejszych rzeczy, które mogą zrobić jest powrót do normalności po przesiedleniu.

Szkoła zapewnia bezpieczne środowisko. Struktura dnia pozwala dzieciom na towarzyskie interakcje z innymi. Ponad wszystko, dostarcza dzieciom wiedzy i umiejętności które pozwolą im żyć w pełni i produktywnie żyć.

Nauczyciele, personel szkoły, uczniowie ze społeczności goszczącej, rodzice - wszyscy przyczyniają się do tej edukacyjnej podróży. To oznacza dlaczego ważne są kluczowe osoby w społeczności szkolnej posiadające podstawową wiedzę o sytuacji uchodźców i uświadamiające innym niektóre z wyzwań, z jakimi uchodźcy mogą się zmierzyć. To też, przyczynia się do bardziej integracyjnego i konstruktywnego środowiska uczenia się.

Zbuduj swoją wiedzę na temat uchodźców

Zalecamy **podejście krok po kroku** podczas nauczania o uchodźcach i nauczania z uchodźcami. Zaczynaj od zbudowania własnej „piramidy wiedzy” i zapoznaj się dokładnie z podstawowymi pojęciami, zanim przejdziesz do faktów i liczb oraz bardziej zaawansowanych tematów.

Przeczytaj poniższe wskazówki i postępuj zgodnie ze wskazówkami. Zachowaj podejście do wyjaśniania pojęć, gdy zaczynasz układać plany lekcji i kiedy zaczniesz stosować swoje nauczanie do uczniów.

KROK 1 - SŁOWA MAJĄ ZNACZENIE

Uchodźcy, azyl i migracja to złożone tematy, ale można je łatwo pojąć, jeśli rozumie się powszechną terminologię oznaczającą osoby przesiedlone.

Musisz dokładnie zrozumieć poniższe **cztery kategorie** osób przesiedlonych. Są one jak elementy, których będziesz musiał najpierw nauczyć, aby poszerzyć wiedzę swoich uczniów.

W celu ułatwienia pedagogicznego podejścia do zrozumienia różnych kategorii przesiedleńców ważne jest zawsze rozważenie tych trzech głównych pytań:

1. Gdzie przenieśli się ludzie?

Czy nadal przebywają we własnym kraju, czy w innym kraju?

2. Dlaczego się przeprowadzili?

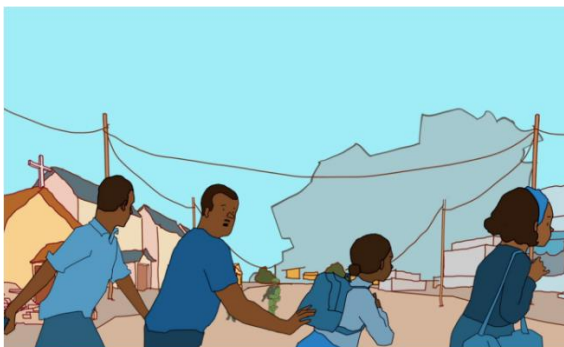
Czy poruszali się, ponieważ byli w niebezpieczeństwie i nie mieli innego wyboru?

3. Jakie są prawa osób, które się przeprowadziły?

Co mówią lokalne i międzynarodowe przepisy i regulacje? Czy można uchodźców odesłać do ich krajów? Czy mają prawo do pracy lub nauki?

Posługując się tymi pytaniami jako wskazówką, możemy dojść do odpowiedzi dla każdej kategorii przesiedleńców.

UCHODźCY

GDZIE?

Uchodźcy są z definicji **poza ich własnym krajem**. Przekroczyli co najmniej jedną międzynarodową granicę.

DLACZEGO?

Uchodźcy przenieśli się, ponieważ byli, w wyniku wojny, przemocy lub prześladowania **w niebezpieczeństwie**. Uchodźcy są *przymusowo* przesiedlani. Oznacza to, że nie mieli innego wyjścia, jak tylko uciec, w przeciwnym razie nadal byliby narażeni na zagrożenie.

PRAWA?

Prawo międzynarodowe mówi, że uchodźcy **nie mogą być odesłani** z powrotem do własnego kraju, jeśli to postawiłoby ich w obliczu zagrożenia wojną, przemocą lub prześladowaniem. Mają oni prawo do pozostania w kraju przyjmującym. Mają oni również prawo do pracy w kraju przyjmującym, do opieki zdrowotnej, do edukacji, mają prawo wynająć lub nabyć mieszkanie i mają inne podstawowe prawa, takie jak wolność słowa i religia.

MIGRANCY

GDZIE?

Migranci są z definicji **poza swoim własnym krajem**. Przekroczyli co najmniej jedną granicę międzynarodową. Migrantów można znaleźć tylko poza własnym krajem, jak uchodźców.

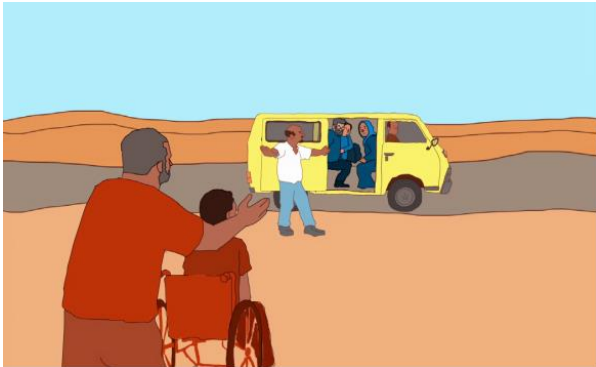
DLACZEGO?

Migranci przeprowadzili się z powodu **innych przyczyn niż wojna, przemoc czy prześladowania**. W tym właśnie zasadniczo różnią się od uchodźców. Migranci mogliby w zasadzie wrócić do własnych krajów bez konieczności natychmiastowego kontaktu z zagrożeniem. Migranci mogą jednak mieć bardzo dobre powody do wyjazdu. Niektórzy z nich mogą przenieść się do innego kraju w celu podjęcia legalnej pracy, ponieważ chcą dołączyć do swojej rodziny lub zdobyć wykształcenie. Więcej ważnych powodów, takich jak ubóstwo, klęski żywiołowe, braki żywności lub inne może skłonić wielu ludzi do opuszczenia swojego kraju.

PRAWA?

Większość krajów i niektóre organizacje regionalne reguluje przemieszczanie się migrantów według własnych **praw migracyjnych**. Niektóre kraje oferują na przykład ludziom możliwości migrowania legalnie do pracy, na studia, do członków rodziny lub małżonków dołączenie do siebie w innym kraju. Te ustalenia różnią się od międzynarodowych praw chroniących uchodźców.

OSOBY WEWNĘTRZCIE PRZESIEDŁONE (IDPs)

GDZIE?

Osoby wewnętrznie przesiedlone (zwane również „IDPs” z angielskiego – „INTERNALLY DISPLACED PEOPLE”) są z definicji **nadal w swoim własnym kraju**. Mogły przenieść się z jednej lokalizacji do innej w swoim kraju, ale nie przekroczyły żadnej granicy międzynarodowej.

DLACZEGO?

Osoby wewnętrznie przesiedlone przenieśli się z ich domów, ponieważ byli **w niebezpieczeństwie** w wyniku wojny, przemocy lub prześladowań. Tak jak uchodźcy, oznacza to, że nie mieli wyboru innego niż ucieczka, w przeciwnym razie nadal będą narażeni na niebezpieczeństwo. W przeciwieństwie do uchodźców, przenoszą się do innej części swojego własnego kraju.

PRAWA?

Osoby wewnętrznie przesiedlone pozostają **w swoich krajach pod ochroną**, nawet jeśli to rząd ich kraju jest powodem ich przemieszczenia, na przykład dlatego, że prześladowuje pewne grupy społeczne.

Osoby wewnętrznie przesiedlone często przenoszą się do obszarów gdzie trudno jest agencjom takim jak UNHCR dostarczać pomoc humanitarną.

Notatka o słowie „prześladowanie”

Prześladowania mogą przybierać różne formy i mogą zmusić ludzi ze wszystkich środowisk do ucieczki.

Konwencja dotycząca uchodźców z 1951 r. mówi, że ktoś jest uchodźcą, jeśli ma *„uzasadniony strach prześladowania z powodu rasy, religii, narodowości, przynależności do określonej grupy społecznej ugrupowania lub poglądów politycznych, przebywa poza krajem, którego jest obywatelem i nie jest w stanie z powodu strachu skorzystać z ochrony tego kraju”*.

Aby wymienić kilka przykładów tego, co oznacza prześladowanie w tym kontekście, ludzie mogą trafić do więzienia, być maltretowani, krzywdzeni lub gorsi tylko ze względu na rasę, religię, narodowość, poglądy polityczne lub przynależność do określonej grupy osób. Kiedy tak jest, a osoba ta przekroczyła przynajmniej jedną granicę, osoba ta jest uchodźcą według kryteriów prawa międzynarodowego.

OSOBY POSZUKUJĄCE AZYLU

GDZIE?

Osoby ubiegające się o azyl są z definicji poza własnym krajem. Przeszli przynajmniej jedną granicę międzynarodową. Osoby ubiegające się o azyl można znaleźć tylko poza ich własnym krajem, podobnie jak uchodźców i migrantów.

DLACZEGO?

Osoby ubiegające się o azyl ubiegają się o niego w innym kraju. Oznacza to, że nie wiemy czy są uchodźcami, czy też należą do innych kategorii osób przesiedlonych. Ubieganie się o azyl w innym kraju oznacza prośbę o udzielenie „międzynarodowej” ochrony” przed niebezpieczeństwami takimi jak wojna, przemoc i prześladowania. Zazwyczaj oznacza to, że osoby ubiegają się o status uchodźcy, ponieważ

1. są poza swoim krajem
2. uciekli z powodu niebezpieczeństwa
3. byliby w niebezpieczeństwie, gdyby zostali odesłani do swojego kraju.

PRAWA?

Ubieganie się o azyl w innym kraju to prawo człowieka. Większość krajów na świecie ma obowiązujące procedury w celu ustalenia, czy osoby przybywające z innych krajów, twierdzące, że znajdują się w niebezpieczeństwie, mogą być rozpoznane jako uchodźcy. Zwykle wiąże się to z badaniem dokumentów i innych informacji dostarczonych przez osobę ubiegającą się o status uchodźcy, aby ustalić, czy jej wniosek jest wiarygodny. W wielu przypadkach z osobami ubiegającymi się o status uchodźcy przeprowadzane są obszernie wywiady, aby ustalić, czy mają one uzasadnioną obawę przed prześladowaniami i czy powrót do ich kraju jest bezpieczny.

Uwaga dotycząca słowa „ochrona międzynarodowa”

Kiedy zaczniesz szukać dokumentów dotyczących uchodźców i azylu, często natkniesz się na termin prawny „ochrona międzynarodowa”. Termin ten wywodzi się z międzynarodowych przepisów dotyczących uchodźców. Ochrona w tym przypadku oznacza po prostu, że ludzie uciekający przed niebezpieczeństwem z własnego kraju, mogą bezpiecznie pozostać i korzystać z podstawowych praw w innym kraju oraz że nie można ich odesłać, jeśli są zagrożeni. Pamiętaj o tej prostej zasadzie, jeśli natkniesz się na termin „ochrona międzynarodowa”.

PRAWA UCHODźCÓW

Uchodźcy są chronieni prawem międzynarodowym.

Konwencja o Uchodźcach z 1951 r. i jej Protokół z 1967 r. są kluczowymi dokumentami prawnymi leżącymi u podstaw systemu międzynarodowej ochrony uchodźców.

149 Państw są stronami Konwencji, Protokołu lub obu dokumentów. Te międzynarodowe teksty prawne definiują termin „uchodźca” i określają prawa uchodźców, a także prawne zobowiązania państw do ich ochrony.

Pamiętaj, że zdefiniowaliśmy uchodźców jako:

1. Osoby poza swoim krajem
2. Osoby, które uciekły z powodu niebezpieczeństwa (wojna, przemoc, prześladowania)
3. Osoby, które byłyby w niebezpieczeństwie, gdyby zostali odesłani z powrotem.

Podstawową zasadą Konwencji dotyczącej Uchodźców z 1951 r. jest „Zasada non-refoulement” stanowiąca, że:

„Uchodźcy nie mogą być wysłani z powrotem do kraju, w którym stoją w obliczu poważnego zagrożenia życia lub wolności.”

Oprócz tego prawa Konwencja przyznaje uchodźcom prawa socjalne i ekonomiczne, takie jak prawo do pracy w kraju przyjmującym, prawo do opieki zdrowotnej, do nauki, prawo do wynajmu lub nabycia miejsca do zamieszkania. Mają też pozostałe podstawowe prawa, takie jak wolność słowa i wyznania.

Słowa mają znaczenie: materiały on-line

Aby dowiedzieć się więcej o podstawowej terminologii, przejrzyj sekcję „Words Matter” na stronie Teaching About Refugees i obejrzyj animację na każdy temat.

unhcr.org/teaching-about-refugees.html#words

Słowa mają znaczenie – tabela podsumowująca:

	UCHODźCY	MIGRANCI	OSOBY POSZUKUJĄCE AZYLU	OSOBY WEWNĘTRZNIE PRZESIEDŁONE
GDZIE?	POZA SWOIM KRAJEM	POZA SWOIM KRAJEM	POZA SWOIM KRAJEM	W SWOIM KRAJU
DLACZEGO?	UCIECZKA PRZED ZAGROŻENIEM (WOJNA, PRZEŚLADOWANIA)	UCIECZKA Z INNYCH POWODÓW	BRAK WYRAźNEGO POWODU UCIECZKI	UCIECZKA PRZED ZAGROŻENIEM (WOJNA, PRZEŚLADOWANIA)
POWRÓT?	POWRÓT ZAGRAŻA BEZPIECZEŃSTWU	MOŻE POWRÓCIĆ (BRAK BEZPOŚREDNIEGO ZAGROŻENIA)	ZALEŻY OD WYNIKU PROCEDURY	POWRÓT ZAGRAŻA BEZPIECZEŃSTWU
PRAWA?	NIE MOGĄ BYĆ ZAWRÓCENI	ZALEŻY OD PRAWA MIGRACYJNEGO	ZALEŻY OD WYNIKU PROCEDURY	WCIAŻ POD OBOWIĄZUJĄCYM PRAWEM LOKALNYM

Krok 2 – Fakty mają znaczenie

Uchodźcy, osoby ubiegające się o azyl i osoby wewnętrznie przesiedlone można znaleźć w krajach na całym świecie. Udzielanie im pomocy i goszczenie ich jest globalną odpowiedzialnością wielu państw i organizacji. Dlatego ważne jest, aby najpierw zrozumieć liczbę uchodźców, fakty i statystyki **na poziomie globalnym, a następnie na poziomie lokalnym**. Dzięki temu możesz lepiej przybliżyć temat swoim uczniom.

Przymusowo wysiedleni ludzie są rozmieszczeni bardzo nierównomiernie na całym świecie.

Można być zaskoczonym dużą liczbą uchodźców w niektórych krajach lub regionach, które nadal przyjmują ludzi pomimo wyczerpanych zasobów, podczas gdy w innych krajach, gdzie liczba jest znacznie mniejsza, toczą się debaty na temat zapewnienia uchodźcom nawet podstawowej pomocy i ochrony międzynarodowej.

Obiektywne informacje z wiarygodnych źródeł przedstawiają sytuację uchodźców we właściwej perspektywie dla Twoich uczniów.

Dlatego ważne jest, aby korzystać z **prawidłowych i aktualnych danych** dotyczących przymusowego wysiedlenia i przedstawiać je w sposób odpowiedni do wieku.

Dane zawarte w materiałach dydaktycznych Teaching About Refugees są tworzone i weryfikowane przez UNHCR oraz są regularnie aktualizowane, aby jak najdokładniej odzwierciedlić globalną sytuację przymusowych wysiedleń.

Kluczowe pytania, o których należy pamiętać podczas nauczania tego tematu

1. Skąd pochodzi większość przymusowo przesiedlonych ludzi?
2. Gdzie się udają?

SKĄD SIĘ BIORĄ UCHODźCY?

Świat jest świadkiem bezprecedensowego kryzysu wysiedleń .

Liczba osób dotkniętych przymusowym wysiedleniem (uchodźcy, osoby ubiegające się o azyl i osoby wewnętrznie przesiedlone) na całym świecie podwoiła się z około 41 mln w 2011 r. do ponad 82 mln w 2020 r. Jest to najwyższy poziom przymusowych wysiedleń od zakończenia II wojny światowej.

Ale jak do tego doszło?

W drugiej dekadzie XXI wieku większość uchodźców na świecie konsekwentnie pochodziła ze stosunkowo niewielkiej liczby krajów, które od lat, a nawet dziesięcioleci były dotknięte konfliktami lub przemocą, takie jak Afganistan, Republika Środkowoafrykańska, Demokratyczna Republika Kongo, Irak, Syria, Somalia, Sudan Południowy i Jemen. Pięć pierwszych krajów odpowiadało w ostatnich latach za około *dwie trzecie* uchodźców na całym świecie.

Wiele z tych „starych” konfliktów nie zostało jeszcze rozwiązanych i mogą nadal trwać, a czasami nawet zaostrzyć się, powodując nowe ruchy uchodźców. Oprócz tych długotrwałych sytuacji kryzysowych związanych z uchodźcami stosunkowo nowe konflikty spowodowały masowe przymusowe wysiedlenia z krajów takich jak Birma i Wenezuela.

O czym należy pamiętać, nauczając o tym, skąd pochodzą uchodźcy

Podczas nauczania faktów i liczb dotyczących przymusowego wysiedlenia ważne jest, aby poinstruować uczniów o:

Globalnej skali wyzwania związanego z przymusowym wysiedleniem i jego ewolucją do obecnego stanu. Liczba osób przymusowo przesiedlonych osiągnęła tak wysoki poziom po raz pierwszy w historii.

Stosunkowo niewielkiej grupie czołowych krajów pochodzenia uchodźców według najnowszych danych dostępnych w 2021 r.

GDZIE UDAJĄ SIĘ UCHODŹCY?

W niektórych społecznościach przyjmuje się, że jest zbyt wielu uchodźców i że zdolność przyjmowania uchodźców jest rozciągnięta lub przekroczona.

Jednak statystyki dotyczące uchodźców stawiają rozkład światowej populacji ludzi w rozproszeniu we właściwej perspektywie i mogą **obalać uporczywe mity** na temat uchodźców.

Oto kilka kluczowych faktów, które możesz wykorzystać do spojrzenia na globalne ruchy uchodźców z odpowiedniej perspektywy, które możesz zilustrować faktami i liczbami zawartymi w materiałach dydaktycznych „Teaching About Refugees”.

Ozym należy pamiętać, ucząc o tym, dokąd udają się uchodźcy

Większość ludzi, którzy zostali zmuszeni do ucieczki, nadal przebywa we własnym kraju. Są przesiedleni wewnątrz i nie są goszczeni poza swoim krajem. W ostatnich latach na świecie było niezmiernie około dwa razy więcej osób wewnątrz przesiedlonych niż uchodźców.

Ogromna większość uchodźców na świecie przebywa w krajach rozwijających się, a nie w krajach uprzemysłowionych. W ostatnich latach odsetek uchodźców przyjmowanych w krajach rozwijających się zbliżał się do 90%. Oznacza to, że tylko około jeden na dziesięciu uchodźców przebywa w uprzemysłowionych krajach i regionach przyjmujących.

Kraje sąsiednie przyjmują najwięcej uchodźców. Większość uchodźców można znaleźć w krajach sąsiadujących z ich własnym krajem. Wielu nie chce podróżować daleko w nadziei, że wkrótce wróci, gdy sytuacja w ich kraju znów stanie się bezpieczna. Wielu również brakuje zasobów lub fizycznej zdolności do podejmowania niebezpiecznych podróży do krajów bardziej odległych.

Osoby ubiegające się o azyl stanowią niewielką część przymusowo przesiedlonych na świecie. Liczba osób, których wnioski o azyl w innym kraju nie zostały jeszcze rozpatrzone, jest niewielka w porównaniu z liczbą uchodźców i osób wewnątrz przesiedlonych.

UCHODźCY W MOJEJ SPOŁECZNOŚCI

Globalne liczby dotyczące osób, które są przymusowo przesiedlone, mogą wydawać się Twoim uczniom abstrakcyjne.

Warto przeprowadzić rozeznanie, aby uwzględnić więcej **lokalnych faktów i danych** dotyczących uchodźców, osób ubiegających się o azyl, osób wewnątrznie przesiedlonych i migrantów w Twoim kraju lub regionie. Pozwoli ci to lepiej przybliżyć temat.

Pamiętaj, że tego rodzaju dane nie zawsze są dostępne. Upewnij się również, że wszelkie dane, które możesz znaleźć, są aktualne i poprawne. **Przeanalizuj swoje źródła i wykorzystaj swoje umiejętności korzystania z mediów**, aby określić *kto, co i dlaczego* ze źródeł publikujących dane dotyczące przymusowych wysiedleń w Twojej społeczności.

Poszukaj również faktów, takich jak pochodzenie miejscowej populacji wysiedleńców, jakie usługi są im świadczone i gdzie znajduje się lokalny urząd azylowy.

Wiarygodne źródła danych na temat przymusowych wysiedleń w Twojej społeczności mogą obejmować lokalne władze azylowe, odpowiednie ministerstwa i organizacje międzynarodowe, takie jak UNHCR i władze lokalne. Również naukowcy i organizacje pozarządowe mogą publikować odpowiednie materiały.

Zachowaj szczególną ostrożność w przypadku źródeł, które nie są łatwe do zweryfikowania, takich jak posty w mediach społecznościowych i inne zasoby internetowe.

Fakty mają znaczenie: materiały on-line

Aby dowiedzieć się więcej o podstawowej terminologii, przejrzyj sekcję „Słowa mają znaczenie” na stronie internetowej Nauczanie o Uchodźcach i obejrzyj animacje na każdy temat.

unhcr.org/teaching-about-refugees.html#facts

PRZYGOTOWANIE LEKCJI: Zrób rozpiskę faktów

Przygotowując się do lekcji, dobrym pomysłem może być zachowanie kilku kluczowych faktów i liczb z tyłu głowy na wypadek, gdyby uczniowie mieli pytania. Te fakty i liczby mogą się również przydać podczas omawiania pomysłów i stwierdzeń, które mogą być niezgodne z faktami.

Zrób listę zaskakujących faktów

Przed zaplanowaniem lekcji zwróć uwagę na fakty i liczby, które mogły Cię *zaskoczyć*. Spójrz na globalną i lokalną liczb uchodźców, osób ubiegających się o azyl, przesiedleńców wewnętrznych i bezpieczeństwa. Zapamiętaj definicje w sekcji „Słowa mają znaczenie” ponownie spójrz na fakty i liczby. Spróbuj zastanowić się, gdzie są ludzie, dlaczego się przeprowadzili i jakie mają prawa. Czy któraś z postaci Cię zaskoczyła?

Zrób listę potencjalnych nieporozumień i uprzedzeń

Następnie zrób listę faktów i liczb, które Twoim zdaniem mogły zostać źle zrozumiane przez uczniów. Ilu uchodźców sądzili, że jest dzisiaj na świecie? Skąd ich zdaniem większość pochodziła? Gdzie według uczniów idą?

Zastanów się, w jaki sposób możesz wprowadzić oparte na faktach uczenie się danego tematu w na swoich lekcjach.

Zwróć uwagę, którym przesądom lub błędnym wyobrażeniom zaprzeczają fakty i liczby. Czy twoi uczniowie przeceniają lub nie doceniają niektórych liczb? Czy mają jakąkolwiek wiedzę na temat krajów pochodzenia wysiedleńców? Czy wiedzą, jakie prawa mają osoby przesiedlone?

KROK 3 – HISTORIE MAJĄ ZNACZENIE

Słowa, fakty i liczby często nie wystarczą, aby ożywić doświadczenia osób przymusowo przesiedlonych w środowisku edukacyjnym. Dlatego **zalecamy uwzględnienie przynajmniej kilku historii uchodźców** w planowaniu lekcji.

O czym należy pamiętać przy wyborze materiałów do opowiadania historii na lekcje:

Sprawdź swoje źródła

Szukając i wybierając filmy, artykuły i inne materiały, ponownie upewnij się, że wykorzystujesz swoje umiejętności korzystania z mediów i używaj tylko prawdziwych historii uchodźców, które pochodzą z wiarygodnych źródeł.

Tylko materiały odpowiednie dla wieku

Uważaj na materiały, które prezentujesz swoim uczniom. Materiały powinny być zawsze odpowiednie do wieku. Pamiętaj, aby nie pokazywać ani nie opisywać scen, które mogą powodować cierpienie młodszych dzieci.

Dostosuj złożoność do swojej grupy docelowej

Upewnij się również, że historie nie są zbyt skomplikowane dla grupy wiekowej, której uczysz. Dobrą metodą jest również pokazanie historii, do których uczniowie mogą się odnieść, ponieważ postacie są w tym samym wieku co oni lub mają te same zainteresowania.

Sprawdź prawa autorskie

Niektóre materiały mogą podlegać ścisłym zasadom praw autorskich i nie mogą być wykorzystywane nawet jako materiały dydaktyczne. Upewnij się, że sprawdziłeś, czy Twoje źródła materiałów pozwalają na ich wykorzystanie na lekcjach.

Wypróbuj i wykorzystaj historie, które rzucają światło na następujące tematy

Powody, dla których ludzie uciekają i jakie niebezpieczeństwa napotykali w swoim kraju lub środowisku domowym, kiedy zdecydowali się na ucieczkę. Czy była wojna? Gdzie są prześladowani? Czy była przemoc?

Podróż w poszukiwaniu bezpieczeństwa. Opuszczenie domu i dotarcie w bezpieczne miejsce lub bezpieczniejszego miejsca w innym kraju może być pełne niebezpieczeństw. Jak ludzie podróżują, gdy uciekają? Czy szli pieszo, czy wzięli samochód? Czy musieli zapłacić przemytnikowi za wydostanie się, bo inaczej nie było to możliwe? Jak przetrwali w podróży? Co czuli?

Przybycie do społeczności przyjmującej. Po zakończeniu podróży i przybyciu do nowego kraju lub lokalizacji wielu uchodźców, osób ubiegających się o azyl i osób wewnętrznie przesiedlonych staje w obliczu niepewności co do przyszłości. Wielu ma problemy z utrzymaniem się. Muszą dostosować się do nowych języków, kultur i zwyczajów. Jak teraz żyją? Jakie są ich odczucia dotyczące nowego środowiska?

Historie mają znaczenie: materiały on-line

W poszukiwaniu inspiracji na temat historii uchodźców zajrzyj do sekcji materiałów medialnych na stronie internetowej Nauczanie o uchodźcach i wybierz materiały wideo na kanale UNHCR na YouTube.

unhcr.org/teaching-about-refugees.html#media

Jeśli nie masz czasu na szukanie odpowiednich materiałów, zalecamy skorzystanie z ćwiczeń wideo w sekcji „Materiały dydaktyczne odpowiednie do wieku”.

unhcr.org/teaching-about-refugees.html#materials

KROK 4 - UCZENIE ODDZIAŁÓW Z UCHODŹCAMI

W związku z globalnym kryzysem przesiedleńczym coraz większa liczba nauczycieli każdego etapu edukacyjnego mierzy się z licznymi wyzwaniami, jakie stwarza obecność uchodźców w szkole.

WYZWANIE 1: DIAGNOZA

Spora część przesiedlonych dzieci i młodzieży wykazuje braki edukacyjne wynikające z konieczności zmiany miejsca zamieszkania. Być może niektórzy z nich od dłuższego czasu nie uczęszczali do szkoły, inni mogli w ogóle do niej nie trafić.

Dokonanie dokładnej analizy podstawowych umiejętności dzieci takich jak czytanie, pisanie i liczenie pomoże umieścić je w odpowiedniej klasie. Diagnoza umożliwi także określenie ich dodatkowych potrzeb, takich jak zajęcia wyrównawcze, przyspieszony tok nauczania, itp.. Trzeba pamiętać, że samo czytanie i pisanie także może stanowić problem, zwłaszcza jeśli dzieci uczyły się ich w innym systemie zapisu języka.

Nauczyciel powinien upewnić się, że wie jak najlepiej o przesiedlonych uczniach, którzy będą uczestniczyć w jego zajęciach. Jeśli to możliwe, powinien zapoznać się z dokumentacją przebiegu ich edukacji i przestrzegać szkolnych procedur związanych z przeprowadzeniem diagnozy stanu wiedzy uczniów oraz zapisów regulujących przypisywanie ich do poszczególnych klas.

WYZWANIE 2: JĘZYK

Przed rozpoczęciem nauki, większość przesiedlonych uczniów musi nauczyć się języka społeczności przyjmującej. W wielu krajach, szkoły i władze oświatowe, mając na celu zlikwidowania bariery językowej, kierują przesiedlonych uczniów na intensywne kursy nauki języka.

Kursy te prowadzą wyspecjalizowani nauczyciele w ramach zajęć dodatkowych lub w ramach kształcenia nieformalnego. Na początkowym etapie, przesiedleńcy uczą się języka w przeznaczonych dla nich specjalnych oddziałach przygotowawczych, by ostatecznie trafić do zwykłych oddziałów, gdzie przyjdzie im mierzyć się z licznymi wyzwaniami typowymi dla procesu doskonalenia znajomości języka.

Będąc nauczycielem uczniów-przesiedleńców warto dysponować podstawową wiedzą z zakresu przyswajania języka. Należy pamiętać, że uczenie się języka ukierunkowane na zdobywanie w nim wiedzy to proces długotrwały. Ważne, by nauczyciel potrafił umiejętnie stwierdzić którzy uczniowie naprawdę rozumieją wykładane treści, a którzy tylko pozornie je pojmują. W tym przypadku pomocne będą techniki służące ocenie głębszego rozumienia treści przedmiotowych.

WYZWANIE 3: ADAPTACJA W NOWYM ŚRODOWISKU

Nauczyciel winien pamiętać, że przesiedleni uczniowie mogą pochodzić z krajów o bardzo odmiennej kulturze kształcenia, a różnice mogą dotyczyć m.in. siatki godzin, programów nauczania, szkolnego ceremoniału, metod nauczania i zasad oceniania. Wszystkie te czynniki powinny zostać uwzględnione podczas wstępnej diagnozy uczniów i rozpatrzone podczas tworzenia oddziałów przygotowawczych.

Przekazanie nowym uczniom możliwie jak najpełniejszej informacji na temat szkoły i organizacji kształcenia oraz zorganizowanie ich powitania, w którym uczestniczy cała społeczność szkolna (np. wspólne tworzenie „przewodników” dla uczniów, poznanie brzmienia imion w językach jakimi posługują się uczniowie, organizowanie nieformalnych spotkań, itp.) przyniesie wiele korzyści uczniom-przesiedleńcom, a także pozwoli zapobiec wielu nieporozumieniom. Dobrym pomysłem jest także zaangażowanie w ten proces rodziców i rodzeństwa uczniów i włączanie ich do uczestnictwa w życiu szkoły.

WYZWANIE 4: STRES I ZDROWIE PSYCHICZNE

Wiele przymusowo przesiedlonych dzieci ma na koncie liczne bolesne doświadczenia. W kraju pochodzenia mogły być narażone na przemoc i nadużycia. Wiele z nich doświadczyło trudów podróży do kraju docelowego, odbytych nierzadko z narażeniem życia, naznaczonych lękiem wynikającym z kontaktu z przemytnikami ludzi. To wszystko generowało ogromny stres i mogło powodować poważne zaburzenia zdrowia psychicznego, takie jak zespół stresu pourazowego.

innym, niesłusznie ignorowanym źródłem stresu lub traumy są warunki życia wysiedlonych dzieci po przybyciu do kraju przyjmującego. Wiele z nich spędza znaczną ilość czasu w ośrodkach recepcyjnych dla uchodźców i osób ubiegających się o azyl (w obozach i tymczasowych obiektach zbiorowego zakwaterowania), gdzie warunki życia nierzadko są trudne. W wielu lokalizacjach ludzie nie mają komfortowej przestrzeni życiowej, co nie tylko pozbawia ich minimum prywatności, ale także sprawia, że nie dysponują odpowiednim miejscem do nauki lub odrabiania zadań domowych.

Wielu uczniów-przesiedleńców mieszka w mieszkaniach o obniżonym standardzie, ponieważ dysponują mocno ograniczonymi zasobami środków finansowych. Może to prowadzić do frustracji, irytacji, a w najgorszym przypadku, do przemocy i nadużyć. Te doświadczenia nie pozostają bez wpływu na zdolność przyswajania wiedzy przez dzieci. Jeśli zmagają się one ze stresem lub problemami ze zdrowiem psychicznym, nie są w stanie skoncentrować się na tym, czego powinny się uczyć. Ich zachowanie może również zakłócać tryb nauki pozostałych uczniów i rzutować na ich samopoczucie.

Wdrożenie terapii związanej z leczeniem stresu i traumy u dzieci leży to zadanie specjalistów, nie nauczycieli. Nie oznacza to jednak, że ci ostatni nie muszą posiadać podstawowej wiedzy niezbędnej do przeprowadzenia diagnozy potrzeb dziecka i do zorganizowania mu profesjonalnej pomocy poradni zdrowia psychicznego, jeśli są ku temu przesłanki. Wiele problemów uczniów-przesiedleńców ustąpi, gdy znajdą się oni w bezpiecznym środowisku. W razie potrzeby, nauczyciel powinien być jednak zawsze gotowy do niesienia pomocy.

Jak radzić sobie z wyzwaniami jakie niesie obecność uczniów-przesiedleńców w klasie

Ważne, by - jeśli zajdzie taka konieczność - wykorzystywać informację zwrotną od uczniów-przesiedleńców w celu dostosowania istniejących programów nauczania do ich potrzeb i możliwości. Takie podejście z pewnością nie tylko przyniesie korzyści w postaci poprawy samopoczucia uczniów, ale także zwiększy szansę na ich sukces w wymiarze edukacyjnym

Uczenie oddziałów z uchodźcami: materiały on-line

Strona internetowa poświęcona uchodźcom w szkole

<https://www.unhcr.org/teaching-about-refugees.html#including>

Poradnik UNHCR dotyczący przyswajaniu języka, pomocny w zweryfikowaniu oczekiwań względem uczniów-przesiedleńców. <https://www.unhcr.org/59ddd08d7>

Materiały dotyczące stresu i traumy

<https://www.unhcr.org/59d346de4>

Materiały Centrum Rozwoju Dziecka przy Uniwersytecie

Harwarda https://www.youtube.com/watch?v=efCq_vHUMqs

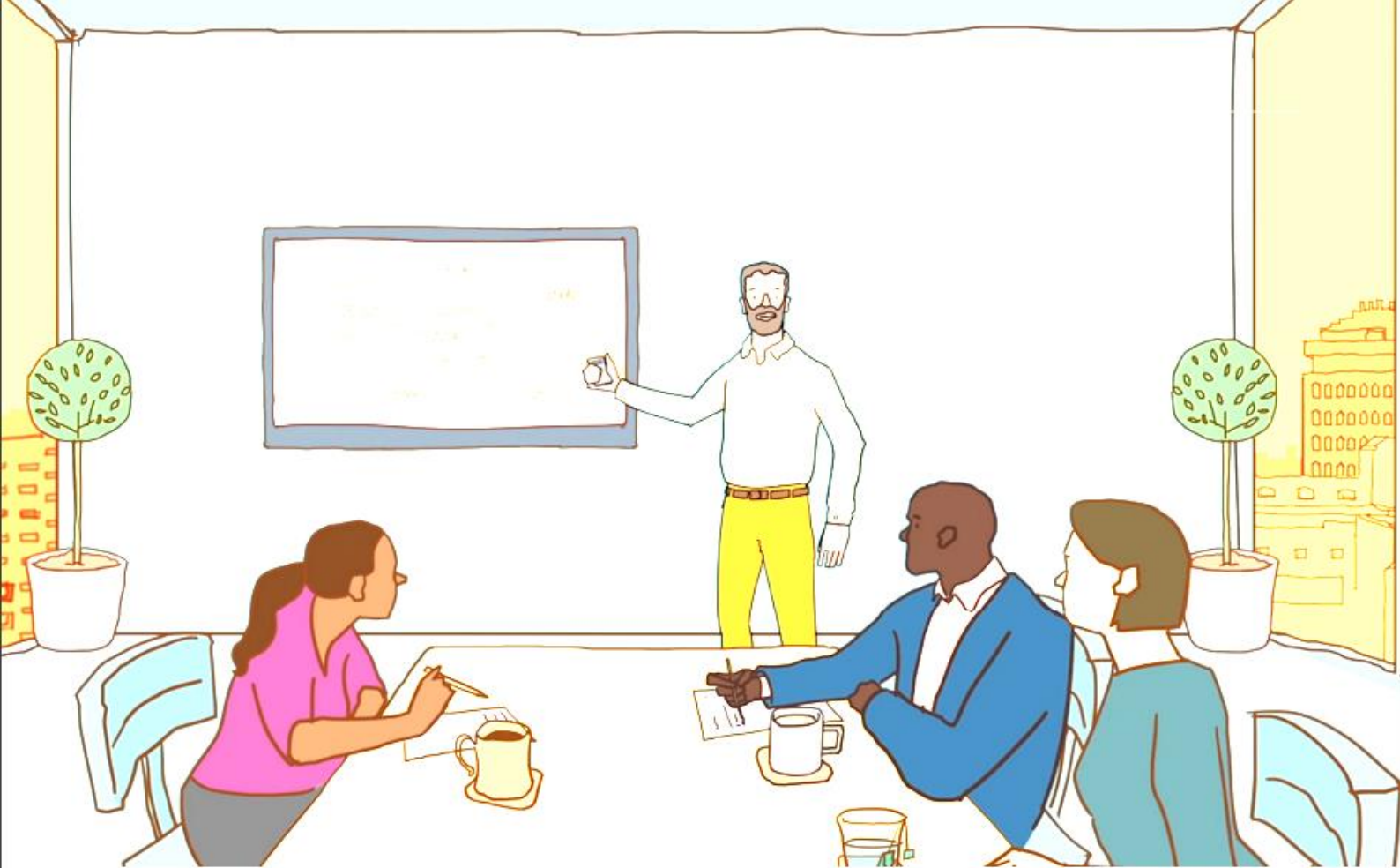
<http://www.unhcr.org/teaching-about-refugees.html#including>

O niwelowaniu różnic kulturowych i przyjmowaniu nowych uczniów do szkoły – sekcja „Materiały dydaktyczne dostosowane do grupy wiekowej” („Age appropriate teaching materials”) <https://www.unhcr.org/teaching-about-refugees.html#materials>

[unhcr.org/teaching-about-refugees.html#materials](https://www.unhcr.org/teaching-about-refugees.html#materials)

Rekomendowana baza ćwiczeń i materiałów wideo dostosowanych do grupy wiekowej uczniów:

<https://www.unhcr.org/teaching-about-refugees.html#materials>

Pamiętaj o programie nauczania

Nauczyciel jest zobligowany do realizowania programu nauczania. Materiały edukacyjne zebrane w części „Uczenie o Uchodźcach” (Teaching about Refugees) dają szerokie możliwości ich dostosowania do treści lekcji.

Stwórz materiały dydaktyczne dostosowane do własnych potrzeb.

Zachęcamy także do sięgania po materiały dydaktyczne spoza naszej bazy, jeżeli cele lekcji tego wymagają. Doświadczenie pokazuje, że nauczyciele sprawnie dobierają najbardziej skuteczne metody nauczania, dostosowując je do specyfiki grupy, z jaką pracują. Powinni zatem sięgać po najlepsze dostępne materiały omawiając z uczniami kwestie związane z uchodźstwem, azylem, migracją, bacząc, by prezentowane treści były wiarygodne, oparte na faktach i dostosowane do wieku odbiorców.

Aby pomóc w planowaniu lekcji, stworzyliśmy szablon planu lekcji w formacie Word dostępny jest do pobrania na stronie internetowej „Teaching About Refugees.” Pamiętaj, że możesz zmienić ten szablon wedle własnego uznania, bez ograniczeń wynikających z praw autorskich.

<https://www.unhcr.org/teaching-about-refugees.html>

[unhcr.org/teaching-about-refugees.html#lesson](https://www.unhcr.org/teaching-about-refugees.html#lesson)

KROK 6: PODEJMOWANIE DZIAŁAŃ

Wiele szkół i placówek dydaktycznych od lat podejmuje działania mające na celu pomoc członkom społeczności, angażuje się w działalność dobroczynną, wolontariat, zaszczenia w uczniach idee uczenia się poprzez zaangażowanie. Podejmowanie inicjatyw służących pomocy uchodźcom będącym częścią społeczności lokalnej, może także zmotywować uczniów, ich rodziców i innych ludzi do działań na tym polu. Można je powiązać z działaniami dotyczącymi nauczania o uchodźcach, uczenia uchodźców i przesiedleńców.

MYŚL LOKALNIE

Nauczycielu, zanim z uczniami lub szkołą rozpoczniesz akcję pomocy uchodźcom, skontaktuj się z organizacjami działającymi na rzecz przesiedleńców w Twojej okolicy.

Organizacje te pomogą zdiagnozować potrzeby ludzi i wskażą jakie działania przyniosą na nie realną odpowiedź, co pozwoli Ci działać skutecznie.

Oczywiście, na początku konieczne jest sprawdzenie, czy w Twojej okolicy są miejsca, w których przebywają uchodźcy lub osoby ubiegające się o azyl, bądź miejsca, które ich skupiają (ośrodek dla azylantów, lokalny klub sportowy dla uchodźców, nieformalne centrum nauki języka). Koniecznie ustal, czy osoby nimi kierujące wyrażają zainteresowanie współpracą z Twoją szkołą.

WIEK MA ZNACZENIE!

Upewnij się, że zawsze działasz w sposób dostosowany do grupy wiekowej oraz niosący korzyści zarówno uczniom jak i przesiedleńcom, z którymi pracujesz.

Podjęmowanie działań w celu pomocy uchodźcom: materiały online

Wskazówki i inspiracje do swoich działań znajdziesz w szkolnych poradnikach aktywności w zbiorze [„Materiały dydaktyczne dostosowane do grupy wiekowej”](#) na stronie internetowej Teaching About Refugees.

<https://www.unhcr.org/teaching-about-refugees.html>

Aby dowiedzieć się więcej o osobach i organizacjach niosących pomoc uchodźcom i przesiedleńcom, obejrzyj materiał wideo [„Kto pomaga uchodźcom?” \(Who helps refugees?\)](#) w części „Słowa mają znaczenie” („Words matter”) na stronie internetowej Teaching about Refugees.

[unhcr.org/teaching-about-refugees.html#words](https://www.unhcr.org/teaching-about-refugees.html#words)

PRZEWODNIK DLA NAUCZYCIELI

Teaching
About
Refugees

Opracowanie wersji polskiej w ramach
tworzenia produktu projektu Erasmus+
uczestnicy projektu
Europe -its diversity is its STRENGTH!

Zespół Szkół Elektronicznych i Informatycznych
w Sosnowcu

Bibliografia oryginalnego dokumentu:

Produced by:

UNHCR Regional Bureau for Europe
94 rue de Montbrillant
1201 Geneva, Switzerland
smets@unhcr.org

This guide is a complementary publication to UNHCR's
Teaching About Refugees website:
<https://www.unhcr.org/teaching-about-refugees.html>

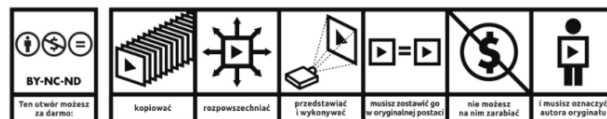
Guide for teachers developed by
Frederik Smets

Teaching About Refugees teaching materials developed by
Mialy Dermish and Frederik Smets

Artwork by Beyond Refuge CIC
Additional graphics from Adobe Stock

Video stories produced by
Daniel Demoustier and Frederik Smets

Prawa autorskie do publikacji zastrzeżone dla ZSEiI w Sosnowcu
na zasadzie licencji Creative Commons

Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska – Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci. Gie tworzenie utworów zależnych jest to naruszający restrykcje z licencji. <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/pl/>

Projekt współfinansowany
w ramach programu
Unii Europejskiej Erasmus+